Publicatieblad
van de Europese Unie

NL
C-serie

C/2024/6881

28.11.2024

Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité

Klimaatfinanciering: een nieuw stappenplan om de hoge klimaatambities en de SDG's te realiseren

(initiatiefadvies)

(C/2024/6881)

Rapporteur: **Antje GERSTEIN**

Corapporteur: **Kęstutis KUPŠYS**

Adviseurs	Phoebe KOUNDOURI (voor de rapporteur) Marina OLSHANSKAYA (voor de corapporteur)
Besluit van de voltallige vergadering	18.1.2024
Rechtsgrond	Artikel 52, lid 2, van het reglement van orde
Bevoegde afdeling	Landbouw, Plattelandsontwikkeling en Milieu
Goedkeuring door de afdeling	3.9.2024
Goedkeuring door de voltallige vergadering	19.9.2024
Zitting nr.	590
Stemuitslag (voor/tegen/onthoudingen)	141/1/5

1. Conclusies en aanbevelingen

1.1. Klimaatfinanciering zou moeten worden beschouwd als een geavanceerd mechanisme om middelen te mobiliseren en de weg te effenen voor een koolstofarme en veerkrachtige toekomst. Hierbij worden, samen met maatregelen voor compensatie (verlies en schade) en financiering van een rechtvaardige transitie, financiële middelen uitgetrokken voor mitigatie- en adaptatiebeleid.

1.2. Overheidsfinanciering is van groot belang bij de aanpassing aan de klimaatverandering. In tegenstelling tot mitigatieprojecten waarbij succes kan worden gekwantificeerd in termen van emissiereducties en financiële opbrengsten, zijn aanpassingsprojecten moeilijker te evalueren en zijn daarvoor specifieke monitoringmechanismen en complexe gegevens nodig. Net als bij mitigatieprojecten vereisen doeltreffende aanpassingsmaatregelen doorgaans langetermijninvesteringen in op de natuur gebaseerde oplossingen, infrastructuur, technologie en capaciteitsopbouw. Om de financiering van deze projecten veilig te stellen, moeten zowel overheids- als particuliere actoren zich gedurende langere perioden engageren, hetgeen een uitdaging kan zijn in het licht van de concurrerende prioriteiten en onzekere toekomstige financieringsstromen.

1.3. Toegang tot klimaatfinanciering voor lokale initiatieven, burgerbewegingen en sociale partners is van vitaal belang voor het opschalen van klimaatmaatregelen Dit blijkt ook uit de ervaring die de EU heeft opgedaan met het aanjagen van zinvolle veranderingen en het weerbaarder maken van gemeenschappen.

1.4. Gemengde financiering, waarbij de publieke sector particuliere investeringen minder riskant maakt, levert aanzienlijke voordelen op. Het is dringend nodig oplossingen te integreren die de particuliere sector ([1]) ertoe aanzetten zijn financiële middelen te gebruiken en een actieve bijdrage te leveren aan de nationale en regionale aanpassings- en mitigatieplannen. Dit mag echter geen onevenredige lasten met zich meebrengen voor de overheidsfinanciën en werknemers.

([1]) Rekening houdend met de diversiteit van de particuliere sector, zoals vermeld in paragraaf 35 van het verslag van de 3e internationale conferentie over ontwikkelingsfinanciering, 2015 https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n15/241/03/pdf/n1524103.pdf.

1.5. Het EESC steunt de invloedrijke rol van de ECB bij het bevorderen van veerkracht, biodiversiteit en klimaatbewuste financiële praktijken, met name door investeringen in klimaatadaptatie te vergemakkelijken en ervoor te zorgen dat de geldstromen afgestemd zijn op de doelstellingen van de Overeenkomst van Parijs.

1.6. Voor schuldverlichting is een brede aanpak nodig om de cyclus van schuldenlast en onderinvestering in (onder meer) aanpassing, die leidt tot grotere kwetsbaarheid, te doorbreken en de rol van aan SDG's gekoppelde obligaties te versterken.

1.7. Het EESC is het eens met de voorstellen die de EU onlangs heeft gedaan, namelijk dat de onderhandelingen over de nieuwe collectieve gekwantificeerde doelstelling (New Collective Quantified Goal – NCQG) inzake klimaatfinanciering erop gericht moeten zijn de klimaatfinanciering 1) beter op het beoogde doel af te stemmen en biodiversiteitsvriendelijker te maken ([2]), 2) de impact ervan te vergroten door ervoor te zorgen dat ze a) meer gestroomlijnd, doeltreffender en toegankelijker is, b) minder bureaucratisch is en c) genderresponsiever is, en 3) beter in staat is de meest kwetsbare landen en gemeenschappen goed te bereiken.

1.8. In overeenstemming met de Overeenkomst van Parijs moet het concept van een rechtvaardige transitie als leidraad dienen bij de toewijzing van alle klimaatfinancieringsgelden. Daarbij is het belangrijk dat de veilige en rechtvaardige operationele grenzen van de aarde worden gerespecteerd en dat bredere sociale en economische doelstellingen, met de SDG's als middelpunt, niet worden veronachtzaamd.

2. **Essentiële pijlers van klimaatfinanciering**

2.1. De verwoestende gevolgen van de klimaatcrisis zijn zowel in Europa als wereldwijd voelbaar. Vorig jaar (2023) was het eerste jaar dat de temperaturen elke dag één graad Celsius of meer boven het pre-industriële niveau lagen. Naast de rampzalige effecten op de gezondheid en de biodiversiteit heeft de klimaatverandering geleid tot enorme financiële verliezen van naar schatting 16,3 miljoen USD per uur, volgens het Wereld Economisch Forum ([3]), waarbij de kosten wereldwijd naar verwachting zullen stijgen tot meer dan 30 biljoen USD per jaar in 2050 ([4]).

2.2. De kloof tussen de middelen die worden toegewezen aan klimaatactie en de dringende behoeften om klimaatactie te ondernemen, loopt in de biljoenen. De behoeften tegen het einde van dit decennium zullen tussen 6 en 12 biljoen USD (per jaar) bereiken, terwijl uit de meest recente geaggregeerde en gemiddelde gegevens voor 2021/2022 blijkt dat de jaarlijkse klimaatfinancieringsstromen bijna 1,3 biljoen USD bedragen ([5]).

2.3. De omvang van de investeringen die nodig zijn om de klimaatverandering aan te pakken, overtreft de huidige financieringsniveaus ruimschoots, waardoor gezamenlijke inspanningen van regeringen, bedrijven en het maatschappelijk middenveld nodig zijn om doeltreffend middelen te mobiliseren. Het EESC merkt op dat er meer inspanningen zijn geleverd om innovatieve financiële mechanismen te ontwikkelen ter bevordering van groene investeringen en groene innovatie. De EU heeft het voortouw genomen bij de mondiale inspanningen om instrumenten en capaciteitsopbouw te bevorderen, onderzoek en innovatie te faciliteren, en op zoek te gaan naar sectoroverschrijdende synergieën op het gebied van klimaatfinanciering.

2.4. Het grootste deel van de bestaande financiële middelen gaat naar mitigatie-inspanningen, terwijl de aanpassingsspecifieke middelen slechts 63 miljard USD bedroegen (minder dan 5 % van de totale klimaatfinanciering), voornamelijk uit overheidsmiddelen. Ontwikkelingslanden hebben tot 387 miljard USD per jaar nodig voor aanpassingsprojecten om de klimaatdoelstellingen te kunnen halen ([6]). De EU heeft een van de vijf EU-missies gericht op de aanpassing aan klimaatverandering; de subnationale overheden in de EU hebben echter in totaal 8,3 miljard EUR geïnvesteerd in 2022, terwijl de aanpassingsbehoeften voor Europa tot 2030 worden geschat op 18 tot 36 miljard EUR per jaar.

2.5. De belangrijkste en meest zichtbare actoren inzake governance op het gebied van klimaatverandering – de natiestaten – zijn overbelast met schulden en hebben niet de institutionele capaciteit om de schuldenlast te kunnen terugdringen en groei te kunnen ondersteunen. Door meerdere crises is hun budgettaire en monetaire bewegingsruimte kleiner geworden. Paradoxaal genoeg blijkt echter uit gegevens van 170 landen dat zij in 2022 1,3 biljoen USD hebben uitgegeven aan expliciete subsidies voor fossiele brandstoffen en 5,7 biljoen USD aan impliciete subsidies (bijvoorbeeld gezondheidskosten als gevolg van verontreiniging door fossiele brandstoffen die niet als subsidies in de boeken staan). ([7])

([2]) EESC-advies "Een alomvattende strategie voor biodiversiteit op de COP16: alle sectoren samenbrengen met een gemeenschappelijk doel" (PB C, C/2024/6880, 28.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6880/oj).
([3]) Climate change is costing the world $16 million per hour.
([4]) Mark Z. Jacobson, 2023: *No Miracles Needed: How Today's Technology Can Save Our Climate and Clean Our Air*.
([5]) Global Landscape of Climate Finance 2023.
([6]) Keeping the promise - UNEP Annual Report 2023.
([7]) IMF Fossil Fuel Subsidies Data: 2023 Update.

2.6. Voor de aanpak van deze monumentale uitdagingen is wereldwijde consensus nodig dat klimaatfinanciering moet worden afgestemd op de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling (SDG's), zodat de beperkte publieke financiële middelen zo goed mogelijk worden benut.

2.7. In het huidige klimaatdiscours ligt de nadruk op **mitigatie** (vermindering van emissies) en **aanpassing** (voorbereiding op de gevolgen), een tweeledige doelstelling die essentieel is om de klimaatcrisis aan te pakken. Het EESC vraagt zich af of de huidige aanpak waarbij klimaatfinanciering uitsluitend wordt ingedeeld in de categorieën mitigatie en aanpassing volstaat om de mondiale uitdagingen die ons te wachten staan aan te gaan. In het debat over klimaatfinanciering moet worden gekeken naar de synergieën tussen aanpassing en mitigatie, en naar dimensies zoals compensatie, rechtvaardige transitie en transversale kwesties zoals biodiversiteitsverlies, vervuiling en ongelijkheid. Inbedding van deze aspecten in bredere strategieën voor klimaatfinanciering is van cruciaal belang om klimaatmaatregelen en duurzame ontwikkeling nieuw leven in te blazen, zodat de klimaatcrisis doeltreffend kan worden aangepakt.

2.8. Na de invoering van het belangrijke begrip "rechtvaardige transitie" hebben de Conferentie van de Partijen (COP) en de Conferentie van de Partijen die als vergadering van de Partijen bij de Overeenkomst van Parijs fungeert (CMA) verdere vooruitgang geboekt: zij hebben nieuwe financieringsregelingen vastgesteld om ontwikkelingslanden die bijzonder kwetsbaar zijn voor klimaatverandering te helpen wanneer die te maken krijgen met verlies en schade. Dit debat hangt samen met pogingen om financiering veilig te stellen, niet alleen voor kwetsbare landen die kampen met ernstige (soms letterlijk levensbedreigende) klimaateffecten, maar ook voor **compensatie** in bredere zin. Deze aanvullende aanpak zou een uitgebreide discussie vereisen en een nieuwe pijler van het kader voor klimaatfinanciering kunnen vormen. Hierbij zijn weloverwogen voorwaarden nodig om landen, regio's en gemeenschappen door middel van meer dan alleen aanpassingsmaatregelen te helpen, met als doel om degenen die het zwaarst te lijden hebben onder de klimaatverandering te redden. Het zou ook een afzonderlijk onderdeel kunnen zijn in het fonds voor verlies en schade.

2.9. Voortbouwend op het idee van klimaatrechtvaardigheid moet **financiering van een "rechtvaardige transitie"** een herkenbare rol krijgen in het landschap van klimaatfinanciering. Deze dimensie van klimaatfinanciering, waarbij rechtvaardigheid voor wie rechtstreeks door klimaatbeleid wordt getroffen hand in hand gaat met financiering van sectoren die in transitie zijn, wordt vaak over het hoofd gezien in "traditionele" kaders voor klimaatfinanciering. Hoewel transitiefinanciering overlap vertoont met huidige mitigatie- en aanpassingsfinanciering, is het zinvol te wijzen op kapitaalstromen voor een "rechtvaardige transitie" om het belang van industriële verandering en de daarmee samenhangende hervorming van arbeid te benadrukken.

2.10. Er bestaan tal van goede praktijken, maar er zijn extra inspanningen en coördinatie nodig om ze te verspreiden. Het EESC wijst op de initiatieven die worden gesteund door het AE4RIA-netwerk (Alliance of Excellence for Research and Innovation on Aephoria) ([8]), zoals Pathways2Resilience, ARSINOE en de SDG-inventarisatie van activiteiten van ondernemingen om verslag uit te brengen over kwesties met betrekking tot milieu, maatschappij en bestuur met behulp van geavanceerde maatstaven, die veelbelovende mogelijkheden bieden om de toekomstige uitdagingen aan te pakken.

2.11. Voor lokale initiatieven en basisbewegingen is toegang tot klimaatfinanciering van cruciaal belang om aan te zetten tot grootschalige klimaatactie. Zoals blijkt uit de ervaring van de EU, spelen deze bottom-upbenaderingen een centrale rol bij het stimuleren van zinvolle verandering en het bevorderen van de veerkracht van gemeenschappen. Er moet echter voor gezorgd worden dat specifieke financiële tools en instrumenten gemakkelijk toegankelijk zijn, zodat de financiële middelen het basisniveau zonder onnodige belemmeringen bereiken. De ervaring van de EU met crowdfunding voor klimaatacties toont aan hoe doeltreffend het is om lokale gemeenschappen in staat te stellen verantwoordelijkheid te nemen voor inspanningen op het gebied van duurzaamheid. De toegang tot klimaatfinanciering voor basisbewegingen vergemakkelijken, kan ook als hefboom dienen voor transformatieve actie op grotere schaal. Zoals in een recent VN-verslag ([9]) terecht wordt opgemerkt, kan gemakkelijker van onderaf aan veerkracht worden gewerkt — wat bijdraagt tot meer lokaal gewortelde trajecten voor duurzame ontwikkeling — wanneer klimaatfinanciering wordt gedecentraliseerd.

([8]) https://ae4ria.org/.
([9]) https://sdgs.un.org/publications/inter-agency-policy-briefs-accelerating-progress-2030-agenda-local-global-levels.

3. **Rol van overheidsfinanciering**

3.1. Overheidsfinanciering werkt als een grote **hefboom voor aanpassingen**. In tegenstelling tot mitigatieprojecten waarbij succes kan worden gekwantificeerd in termen van emissiereducties en financiële opbrengsten, zijn aanpassingsprojecten moeilijker te evalueren en zijn daarvoor specifieke monitoringmechanismen en complexe gegevens nodig. Net als bij mitigatieprojecten vereisen doeltreffende aanpassingsmaatregelen doorgaans langetermijninvesteringen in infrastructuur, technologie en capaciteitsopbouw. Om de financiering van deze projecten veilig te stellen, moeten zowel overheids- als particuliere actoren zich gedurende langere perioden inzetten, en is een planningsperspectief op lange termijn nodig, hetgeen een uitdaging kan zijn in het licht van de concurrerende prioriteiten en onzekere toekomstige financieringsstromen.

3.2. Het verbaast niet dat aanpassing in kwetsbare landen te weinig middelen krijgt toegewezen en over het hoofd wordt gezien. Lacunes in het bestuur, ontwerp en de daadwerkelijke uitvoering van projecten kunnen worden gedicht via internationale inspanningen om capaciteit op te bouwen, maar deze aanpak heeft zijn grenzen. De bevordering van een tweeledige aanpak (mitigatie en aanpassing) is een manier om de cyclus van slecht bestuur, waardoor donoren minder genegen zijn om aanpassingen te financieren met overheidsgeld, te doorbreken.

3.3. Het EESC acht het zinvol om de inspanningen in de financieringsstromen voor aanpassing efficiënt te verdelen, met verbeterde mechanismen voor samenwerking tussen beter gekapitaliseerde en goedkopere bronnen op EU-niveau en de eindontvangers van het uiteindelijke voordeel op subnationaal niveau. Deze logica moet ook op wereldschaal worden toegepast, waar het aanhoudende probleem van kosten en onderinvesteringen gelijkenissen vertoont met de kloof binnen de EU tussen de rijkere landen en/of regio's en degene die achterblijven.

3.4. Het Comité steunt ook oproepen aan internationale actoren op het gebied van klimaat om de beschikbare financiële producten en oplossingen aan te passen en te ontwikkelen tot bankabele en efficiënte aanpassingsprojecten ([10]), zonder dat dit onevenredige lasten oplevert voor de overheidsfinanciën en werknemers. Gemengde financiering, waarbij de publieke sector de belangrijke rol heeft om particuliere investeringen minder riskant te maken, is in dit verband van grote betekenis.

3.5. Om op doeltreffende wijze **risicobeperkende** mechanismen in het leven te roepen voor particuliere investeringen in klimaatoplossingen in ontwikkelingslanden, moeten beleidsmakers met steun van mondiale instellingen voor klimaatfinanciering uitgebreide pakketten van gerichte overheidsinterventies toepassen. Deze moeten strategisch gericht zijn op het beperken, overdragen of compenseren van de macro-economische risico's die aan dergelijke investeringen verbonden zijn. Maatregelen om risico's te beperken kunnen bestaan uit het verstrekken van garanties of verzekeringen tegen wisselkoersschommelingen of politieke instabiliteit. Het overdragen van risico's kan inhouden dat gespecialiseerde financiële instrumenten of partnerschappen met multilaterale instellingen worden opgezet om de lasten te delen. Bovendien kan het compenseren van risico's betekenen dat belastingprikkels of subsidies nodig zijn om potentiële verliezen te compenseren. Door deze interventies op kosteneffectieve wijze op elkaar af te stemmen, kunnen beleidsmakers een aantrekkelijk risico-rendementsprofiel opstellen dat aanzienlijke investeringen van de particuliere sector in klimaatacties in ontwikkelingslanden aanmoedigt.

3.6. Uit de gegevens over **subsidies voor fossiele brandstoffen** en aanverwante uitgaven blijkt dat het mogelijk is om klimaatmaatregelen te financieren met overheidsgeld: door die subsidies af te schaffen komen er meteen overheidsbudgetten vrij, waardoor er meer 'budgettaire ruimte' ontstaat. Ook zou zo duidelijk naar voren komen welke kosten er zijn voor bedrijven en de samenleving. Het Europees Parlement heeft al opgeroepen tot de volledige afschaffing van subsidies voor fossiele brandstoffen ([11]), en een andere grote uitstoter – de Verenigde Staten van Amerika – heeft laten weten hetzelfde te willen doen, al is het daar nog niet van gekomen. ([12]) De uitfasering van expliciete en impliciete subsidies voor fossiele brandstoffen moet eerlijk en geleidelijk gebeuren, waarbij regressieve effecten worden vermeden en vangnetten worden geboden, zoals het Sociaal Klimaatfonds van de EU, om kwetsbare huishoudens, die voor hun basisbehoeften nog steeds afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen, te ondersteunen.

3.7. Hoewel mogelijk al biljoenen zijn gemobiliseerd voor klimaatfinanciering, kijken de minst ontwikkelde landen aan tegen een onthutsende buitenlandse schuld van in totaal 570 miljard USD. ([13]) Deze landen besteden nu vijf keer zoveel geld aan rentebetalingen op schulden als tien jaar geleden, en onrustbarend genoeg hebben zij hieraan sinds 2018 meer uitgegeven dan aan onderwijs. In sommige van de armste landen kunnen de kosten van schuldaflossing oplopen tot 53,4 % van de totale overheidsbegroting. ([14]) Het EESC is ervan overtuigd dat aan de SDG's gekoppelde obligaties deze last kunnen verlichten en tegelijkertijd de transitie naar klimaatneutraliteit kunnen ondersteunen.

([10]) OESO, 2024.
([11]) COP28: MEPs want to end all subsidies for fossil fuel globally by 2025.
([12]) Executive Order on Tackling the Climate Crisis at Home and Abroad, The White House.
([13]) UNCTAD's Least Developed Countries Report 2023.
([14]) International climate finance: Status quo, challenges and policy perspectives.

3.8. Voor schuldverlichting is een brede aanpak nodig om de cyclus van schuldenlast en onderinvestering in (onder meer) aanpassing, die leidt tot grotere kwetsbaarheid, te doorbreken en de rol van aan SDG's gekoppelde obligaties te versterken. Schuldverlichting is belangrijk voor de verwezenlijking van de doelstellingen op het gebied van klimaatfinanciering omdat er zo financiële middelen vrijkomen in ontwikkelingslanden, waardoor deze meer kunnen investeren in mitigatie- en aanpassingsmaatregelen. Het EESC pleit daarom voor een grootschalig herfinancieringsprogramma voor ontwikkelingslanden.

3.9. Er is veel te zeggen voor op maat gesneden mechanismen om de buitensporige schuld van ontwikkelingslanden te herstructureren. Hierbij valt te denken aan "debt for climate swaps", waarbij hun schuld gedeeltelijk wordt kwijtgescholden in ruil voor toezeggingen om te investeren in klimaatbestendigheids- en duurzaamheidsprojecten. Deze aanpak verlicht de begrotingsdruk, stimuleert milieubeheer en komt de verwezenlijking van mondiale klimaatdoelstellingen ten goede. "Debt for climate swaps", waarbij de nadruk ligt op resultaatgerichte verbintenissen (in de vorm van vooraf vastgelegde prestatiedoelstellingen voor duurzaamheid), zouden integraal deel moeten gaan uitmaken van het mondiale klimaatfinancieringslandschap en de NCQG.

3.10. Dit zou inhouden dat de uitstaande overheidsschuld, en tot op zekere hoogte ook de verplichtingen van deze landen aan de particuliere sector, worden omgezet in aan de SDG's gekoppelde obligaties, in overeenstemming met de brede duurzaamheidsagenda (op basis van de SDG's, en dan vooral SDG 13 — klimaatactie), de SDG-impactnormen voor emittenten van obligaties van het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties en de wetenschappelijk onderbouwde doelstellingen van de Overeenkomst van Parijs en het biodiversiteitskader van Kunming-Montreal.

3.11. Door strikte begrotingsregels zullen de handen van lokale, regionale en nationale actoren gebonden zijn, terwijl de hogere rentetarieven de deur naar goedkope leningen hebben gesloten. Om op efficiënte wijze vreemd kapitaal voor het klimaat aan te trekken, moeten supranationale en multinationale instellingen met een solide kredietwaardigheid het voortouw nemen.

3.12. Het is dringend noodzakelijk om plaats in te ruimen voor oplossingen om particuliere financiële middelen aan te boren en het bedrijfsleven meer bij nationale en regionale aanpassings- en mitigatieplannen te betrekken. Het gebruik van overheidsfinanciën als hefboom voor particuliere investeringen compenseert niet alleen de kosten, ook de kosten van potentieel niet-handelen, maar kan ook bijdragen tot de toekomstige budgettaire houdbaarheid van nationale en subnationale actoren. Het doel moet erin bestaan particulier kapitaal te richten op investeringen die innovatie bevorderen met het oog op een concurrentievoordeel, positieve langetermijneffecten hebben op de lokale en regionale ontwikkeling, en bijdragen tot het sociaal en ecologisch welzijn van samenlevingen en werknemers met het oog op een rechtvaardige transitie.

4. **Betrokkenheid van de particuliere sector en de rol van gemengde financiering**

4.1. Het is hoog tijd om investeerders op grote schaal te stimuleren om investeringen weg te leiden van projecten die schadelijk zijn voor het klimaat en tegelijkertijd natuurherstel en -behoud te verbeteren. We leven nog steeds in een situatie waarbij te veel particuliere gelden worden gebruikt voor klimaatschadelijke investeringen. Zoals in een recent rapport wordt vastgesteld, hebben de zestig grootste particuliere banken sinds de goedkeuring van de Overeenkomst van Parijs in 2016 **6,9 biljoen** USD geïnvesteerd in bedrijven die fossiele brandstoffen produceren ([15]), ondanks de waarschuwingen van deskundigen dat elke verdere uitbreiding van fossiele brandstoffen zal leiden tot klimaat- en economische chaos ([16]). Het Internationaal Energieagentschap stelt het als volgt: als de wereld erin slaagt de vraag naar fossiele brandstoffen snel genoeg terug te dringen zodat tegen 2050 een nettonuluitstoot wordt bereikt, zouden nieuwe projecten op niet-duurzame gebieden grote commerciële risico's lopen ([17]). Een belangrijke drijvende kracht in dit verband is de herverzekeringssector, die klimaatrisico's in zijn portefeuille is beginnen opnemen ([18]).

4.2. Het EESC dringt aan op de versterking en bevordering van strategieën voor risicobeperking. Daarbij gaat het om:

— Concessionele financiering: overheden, multilaterale ontwikkelingsbanken of andere internationale instellingen die leningen aan de particuliere sector aanbieden, tegen rentetarieven die onder de marktrente liggen of tegen voorwaarden die gunstiger zijn dan die op de commerciële markten. Idealiter zou dit moeten worden gecombineerd met subsidies voor technische bijstand en capaciteitsopbouw. ([19])

([15]) Banking on Climate Chaos, Fossil fuel finance report 2024.
([16]) Banking on Climate Chaos 2023.
([17]) Net Zero Roadmap: A Global Pathway to Keep the 1.5°C Goal in Reach.
([18]) Climate change and its consequences, Munich RE.
([19]) Zoals het Groen Klimaatfonds.

— Publiek-private partnerschappen op het gebied van infrastructuur en dienstverlening om externe effecten aan te pakken die inherent zijn aan klimaatinvesteringen, in het bijzonder inzake aanpassing. ([20])

— Achtergestelde schuld (wat de prioriteit van terugbetalingen betreft) van nationale of multilaterale financiële instellingen, om de risicoblootstelling voor particuliere investeerders te beperken. Dit mechanisme vergroot de kredietwaardigheid van groene projecten en stimuleert een grotere deelname van de particuliere sector. ([21])

— Kredietgarantieregelingen, waarbij een overheids- of multilaterale instelling zich ertoe verbindt de lening geheel of gedeeltelijk terug te betalen indien de oorspronkelijke (particuliere) kredietnemer in gebreke blijft. De regeling vergroot op die manier de stimulansen voor de particuliere sector om deel te nemen aan klimaatfinanciering, en vermindert het risico op niet-terugbetaling. ([22])

4.3. Het EESC verzoekt leiders uit het bedrijfsleven en opiniemakers om het positieve discours te onderschrijven en de kansen van klimaatactie te benadrukken, met name wanneer zij worden geconfronteerd met enorme verliezen als gevolg van "het niet ondernemen van klimaatactie". De verschuiving van het discours van "klimaatverandering als bedreiging" naar "klimaatverandering, algehele vervuiling en verlies van biodiversiteit als een gemeenschappelijke zorg, waarbij oplossingen de bedrijfscontinuïteit waarborgen", zal helpen om de noodzakelijke transitie tot stand te brengen en gestrande activa, en uiteindelijk de ineenstorting van de economie, te voorkomen.

4.4. Het EESC is voorstander van de innovatieve manier waarop Avinash Persaud ([23]) vier uitdagingen benadert: macro-economische risico's waardoor klimaatprojecten in ontwikkelingslanden niet te financieren zijn; de noodzaak om deze projecten op grote schaal te financieren om de mondiale klimaatdoelstellingen te halen; markten die deze risico's overdrijven, vooral in moeilijke tijden; en het feit dat de baten van overheidsingrijpen de kosten overtreffen omdat er zoveel op het spel staat. Persaud wil de particuliere financiering van winstgevende projecten verhogen tot ongeveer 60 % van de benodigde investeringen, voornamelijk voor mitigatie, door een gedeeltelijke garantie voor valutarisico's te bieden en zo de investeringskosten in de respectieve regio's te verlagen (zo bedragen de gemiddelde rentekosten van een zonnepark maar liefst 10,6 % per jaar in toonaangevende opkomende landen, tegenover 4 % in de EU).

4.5. Openbaarmaking van emissies en rapportage van de ruimere duurzaamheidsvoetafdruk en -inspanningen op ondernemingsniveau spelen een cruciale rol om de vraag van investeerders naar transformatieve financiering van klimaatactie aan te zwengelen, en de financiële stromen meer in overeenstemming te brengen met een traject voor een lage uitstoot van broeikasgassen en klimaatbestendige ontwikkeling, zoals bepaald in artikel 2, lid 1, punt c), van de Overeenkomst van Parijs. De International Sustainability Standards Board (ISSB) en de European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG) zijn twee afzonderlijke entiteiten die betrokken zijn bij de ontwikkeling en aanbeveling van rapportagenormen, die elkaar kunnen aanvullen. Dit is met name van belang voor multinationale ondernemingen die aan beide reeksen normen moeten voldoen. Het EESC dringt aan op doeltreffende samenwerking tussen de twee organen om de normen beter op elkaar af te stemmen en interoperabiliteit te waarborgen.

4.6. Het beginsel van dubbele materialiteit, dat expliciet is opgenomen in het regelgevingskader voor duurzaamheids-rapportage in de EU, zou een breed aanvaarde blauwdruk kunnen worden voor wereldwijd ontwikkelde normen, met name in het kader van de ISSB. Het zou een gelijk speelveld mogelijk maken, aangezien ondernemingen op mondiaal niveau niet alleen verplicht zouden zijn te rapporteren welke gevolgen duurzaamheidskwesties voor hen hebben, maar ook welke gevolgen hun activiteiten hebben voor de samenleving en het milieu in het algemeen.

5. **Hervorming van de internationale financiële architectuur en de governance daarvan**

5.1. Er moeten absoluut financiële middelen worden vrijgemaakt om alle rampzalige gevolgen van de klimaatverandering aan te pakken. Daartoe is het van essentieel belang dat de internationale financiële architectuur, en de governance ervan, worden hervormd. Belangrijke spelers in de mondiale klimaatfinanciering zijn onder meer de Europese Investeringsbank (EIB) en andere multilaterale ontwikkelingsbanken (MDB's), waarbij particuliere banken als hefboom fungeren.

5.2. Als centrale bankautoriteit voor de eurozone oefent de ECB aanzienlijke invloed uit op het monetaire beleid, de bankvoorschriften, en de maatregelen voor financiële stabiliteit. Het EESC steunt de rol van de ECB bij het bevorderen van klimaatbewuste financiële praktijken, waaronder investeringen in de aanpassing aan de klimaatverandering en het waarborgen van afstemming op de doelstellingen van de Overeenkomst van Parijs.

([20]) Zoals voor dubbel gebruik ontworpen tunnels voor stedelijk overstromingsbeheer, bijvoorbeeld in Maleisië.
([21]) Zoals het windmolenpark Gemini in Nederland.
([22]) Zoals de Afrikaanse Ontwikkelingsbank met een fonds voor groene initiatieven in Rwanda.
([23]) Link naar het artikel van Persaud.

5.3. Op het gebied van klimaatfinanciering kunnen particuliere banken een grote spelen wanneer zij in samenwerking met publieke financiële instellingen als hefboom fungeren voor kaders en stimulansen voor meer investeringen van de particuliere sector in klimaatvriendelijke projecten.

5.4. Het VN-Kaderverdrag inzake internationale samenwerking op belastinggebied ([24]), dat in december 2023 het licht zag, is een andere manier om de klimaatfinanciering te verbeteren, namelijk door voor de verwezenlijking van de SDG's transparante en eerlijke internationale belastingpraktijken te bevorderen. Mede dankzij deze samenwerking is het mogelijk om binnenlandse middelen te mobiliseren, belastingontduiking te bestrijden en ervoor te zorgen dat er meer middelen beschikbaar komen voor duurzame ontwikkeling.

5.5. Het EESC dringt aan op een hervorming van de internationale financiële architectuur en de governance ervan, zodat er een solide kader komt om geldstromen te sluizen naar mondiale klimaatdoelstellingen en de transitie naar een duurzame en veerkrachtige toekomst te ondersteunen. ([25]) Ook pleit het EESC voor een krachtige bijdrage van de EU aan deze hervorming, met name in het kader van de VN-top over de toekomst, de vierde internationale conferentie over ontwikkelingsfinanciering ([26]) en de follow-up daarvan.

6. **De rol van het maatschappelijk middenveld op het gebied van klimaat en duurzame financiering**

6.1. Het EESC benadrukt de cruciale rol van het maatschappelijk middenveld in de klimaatfinanciering en pleit, omdat er geografische verschillen zijn in kwetsbaarheid, blootstelling aan klimaateffecten en de capaciteit om hierop te reageren, voor een billijke verdeling van klimaatfondsen. Het is van cruciaal belang dat deze processen democratisch verlopen, met een sterke betrokkenheid van maatschappelijke organisaties en lokale gemeenschappen, om te zorgen voor een eerlijke verdeling en een doeltreffend gebruik, met behulp van initiatieven zoals het gezamenlijk SDG-fonds. Het doel hiervan is om voor strategische investeringen van openbaar en particulier kapitaal ter verwezenlijking van de mondiale doelstellingen in 2030 inclusieve financieringsecosystemen tot stand te brengen.

6.2. Het EESC pleit voor een klimaatfinancieringskader waarin kwetsbare landen en gemeenschappen prioriteit krijgen, zodat zij over de nodige middelen beschikken om zich aan te passen aan de klimaatverandering en naar een koolstofarme samenleving kunnen toewerken. In discussies over klimaatfinanciering moeten compensatiemechanismen ("verlies en schade") aan bod komen om te zorgen voor eerlijke toewijzing en eerlijk gebruik van middelen voor het Globale Zuiden.

6.3. Inclusiviteit is van groot belang bij de besluitvorming over en uitvoering van klimaatfinanciering, omdat daarmee wordt gewaarborgd dat investeringen zowel doeltreffend als duurzaam zijn. Met hun lokale kennis en ervaring kunnen maatschappelijke organisaties er bij uitstek voor zorgen dat klimaatgerelateerde financiering doeltreffend wordt ingezet. Vrouwen en meisjes, die onevenredig zwaar worden getroffen door de klimaatverandering, zijn van cruciale betekenis voor de uitvoering van concrete klimaatstrategieën. Voor de verwezenlijking van de SDG's is het belangrijk dat sterker op onderwijs wordt ingezet. ([27])

7. **Bijdrage aan het ad-hocwerkprogramma van het UNFCCC met betrekking tot de NCQG inzake klimaatfinanciering**

7.1. Het EESC is het eens met het voorstel van de EU ([28]) om opties voor een efficiënte ontwikkeling van de NCQG in de volgende vier clusters in te delen: 1) bereik; 2) structuur; 3) kwantum; 4) verwachte resultaten.

Over het toepassingsgebied van de NCQG:

7.2. Het EESC is voorstander van een breed bereik van de NCQG, met internationale publieke, particuliere en innovatieve bronnen zoals groene obligaties en klimaatfondsen, om diverse financiële middelen voor klimaatactie aan te trekken. Opname van particuliere en innovatieve bronnen mag er echter niet toe leiden dat de noodzaak van substantiële financieringsverbintenissen van overheden onderbelicht blijft.

([24]) Zie de recente verklaring van de EU hierover.

([25]) Daarbij valt te denken aan meer gehoor geven aan de stem van landen die het kwetsbaarst zijn voor klimaatverandering in de G20, het IMF en andere financiële instellingen, extra steun voor het Global Shield Against Climate Risks in klimaatgevoelige landen; meer samenwerking tussen MDB's voor gezamenlijke klimaatmaatregelen, cofinanciering en dergelijke; aandacht voor financiële en andere risico's van klimaatverandering, hoge schuldgerelateerde kwetsbaarheden en dergelijke in documenten en maatregelen; ontwikkeling van een gemeenschappelijk kader voor afstemming op de SDG's, enz.

([26]) FFD4 | Financing for Sustainable Development Office.

([27]) Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over empowerment van jongeren om via onderwijs duurzame ontwikkeling te verwezenlijken (PB C 100 van 16.3.2023, blz. 38).

([28]) Standpunten van de EU over het werkplan 2024 voor de NCQG inzake klimaatfinanciering.

7.3. Het EESC benadrukt de noodzaak van **krachtige bewakingsmechanismen** om te zorgen voor transparantie en afstemming op de klimaatdoelstellingen. Zonder strikte handhaving zouden deze mechanismen weleens niet voldoende verantwoordingsplicht kunnen garanderen.

Over de structuur van de NCQG:

7.4. Het EESC is voorstander van een operationeel tijdsbestek van **10 jaar** (2025-2034 of 2026-2035) dat is afgestemd op het tijdschema voor de in 2050 te bereiken nettonuldoelstellingen om de belanghebbenden duidelijkheid te verschaffen. Niettemin kunnen eerder te bereiken mijlpalen nodig zijn om ervoor te zorgen dat onverwijld maatregelen worden genomen

7.5. Daarom stelt het EESC vijfjaarlijkse, goed met de **nationaal bepaalde bijdragen (NDC's)** te coördineren evaluaties voor om de vooruitgang te meten en aanpassingen aan veranderende behoeften en prioriteiten door te voeren.

7.6. Het EESC benadrukt hoe belangrijk het is om doelstellingen en **thematische subdoelen** op te nemen in het NCQG-kader, zodat er duidelijke benchmarks voorhanden zijn om klimaatfinanciering toe te wijzen en uit te voeren. Toch kan het nodig zijn om aan te dringen op nog **specifiekere en ambitieuzere doelstellingen**, met name voor aanpassings- en mitigatie-inspanningen.

7.7. Het NCQG-kader zou subdoelen kunnen opnemen voor thematische gebieden, ontvangers, kanalen en sectoren om de klimaatbestendigheid te vergroten, de uitstoot van broeikasgassen te verminderen, de capaciteit om toegang te krijgen tot financiële middelen te versterken, subsidies voor fossiele brandstoffen te verminderen en **geldstromen in lijn te brengen** met lage broeikasgasemissies en klimaatbestendige ontwikkeling. ([29])

Over het "kwantum" van de NCQG:

7.8. Het EESC stelt voor om het doel te definiëren als een **billijk evenwicht tussen economische macht en het beginsel "de vervuiler betaalt"** ([30]), om recht te doen aan de verbintenissen en bijdragen van ontwikkelde landen. Hogere percentages of absolute bedragen kunnen nodig zijn om voldoende financiering voor klimaatactie te waarborgen en tegelijkertijd een evenwicht te bewaren om al te zware financiële lasten te voorkomen.

7.9. Het Comité beveelt aan om rekening te houden met de behoeften en prioriteiten van ontwikkelingslanden bij het bepalen van het totale bedrag aan klimaatfinanciering, op basis van de **nationale verslagen** aan het UNFCCC.

7.10. Het EESC benadrukt dat bij de berekening van het totaalbedrag rekening moet worden gehouden met een **brede waaier aan contribuanten en instrumenten**, waaronder subsidies, concessionele leningen, schuldverlichtingsregelingen en particuliere investeringen (ook van liefdadigheidsinstellingen), om extra middelen vrij te maken en een maximaal effect te sorteren. Tegelijkertijd pleit het EESC ervoor om subsidies een centrale rol te geven in klimaatfinanciering om te voorkomen dat kwetsbare landen nog meer schulden maken, en beveelt het aan plaats in te ruimen voor schuldverlichtingssystemen (bijv. via aan SDG's gekoppelde obligaties ([31])), garanties voor risicovermindering, particuliere investeringen enz.

Verwachte resultaten met betrekking tot de NCQG:

7.11. Wat de inbreng van de EU betreft beveelt het EESC aan dat de NCQG-onderhandelingen erop gericht moeten zijn om klimaatfinanciering 1) beter op het doel af te stemmen en biodiversiteitsvriendelijker te maken, 2) een grotere impact te laten hebben — door ervoor te zorgen dat zij a) meer gestroomlijnd, doeltreffender en toegankelijker, b) minder bureaucratisch en c) genderresponsief is — en 3) nauwkeuriger te richten op de meest kwetsbare landen en gemeenschappen. Het EESC dringt aan op meer concrete maatregelen en bindende toezeggingen om ervoor te zorgen dat deze resultaten worden bereikt.

([29]) Zoals bepaald in artikel 2, lid 1, onder c), van de Overeenkomst van Parijs.

([30]) Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over het voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 2008/98/EG betreffende afvalstoffen (COM(2023) 420 final — 2023/0234 (COD)) (PB C, C/2024/888, 6.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/888/oj).

([31]) Zie de paragrafen over schuldsanering (3.7-3.10).

7.12. In overeenstemming met de Overeenkomst van Parijs moet het concept van een rechtvaardige transitie als leidraad dienen voor de toewijzing van alle klimaatfinancieringsgelden. Daarbij is het belangrijk dat de veilige en rechtvaardige operationele grenzen van de aarde worden gerespecteerd en bredere sociale en economische doelstellingen, met de SDG's als middelpunt, niet worden veronachtzaamd.

Brussel, 19 september 2024.

De voorzitter
van het Europees Economisch en Sociaal Comité
Oliver RÖPKE